

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MICHAŁ JĘDRZEJCZYK

KPB.410.2.1.2024

nadbryg. Mariusz Feltynowski
Komendant Główny
Państwowej Straży Pożarnej

Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej
00-463 Warszawa, ul. Podchorążych 38

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/030 – Przygotowanie do działań specjalistycznych grup ratowniczych Państwowej Straży Pożarnej

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, ul. Podchorążych 38, 0-463 Warszawa, zwana dalej „KG PSP” lub „Komendą”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Nadbrygadier Mariusz Feltynowski, Komendant Główny PSP od 10 stycznia 2024 r., dalej zwany także „Komendantem”. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: gen. brygadier Andrzej Bartkowiak - od 5 grudnia 2019 r. do 9 stycznia 2024 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Regulacje prawne i organizacja specjalistycznych grup ratowniczych (SGR) w poszczególnych dziedzinach ratownictwa, w tym na czas wprowadzania stanów nadzwyczajnych. 2. Stan kadrowy, organizacja szkolenia i kwalifikacje strażaków ratowników SGR. 3. Wyposażenie SGR i strażaków ratowników. 4. Utrzymanie przez SGR nominalnej gotowości operacyjnej. 5. Sprawowanie przez Komendanta Głównego PSP nadzoru nad przygotowaniem i funkcjonowaniem SGR.
Okres objęty kontrolą	Okres od 1 stycznia 2023 r. do 30 czerwca 2024 r. oraz dokumenty sporządzone przed lub po tym okresie, w związku z kontrolowaną działalnością.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Porządku i Bezpieczeństwa Wewnętrznego.
Kontrolerzy	1. Zbigniew Włodarczyk, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr KPB/37/2024 z 29 kwietnia 2024 r. 2. Barbara Łysakowska-Paętko, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr KPB/38/2024 z 29 kwietnia 2024 r. (akta kontroli tom I str. 1-3, 7, tom III str.1)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej zadań związanych z organizacją i funkcjonowaniem specjalistycznych grup ratowniczych PSP.
Uzasadnienie oceny ogólnej	Komendant Główny PSP ustanowił ramy prawne i zasady organizacji i funkcjonowania specjalistycznych grup ratowniczych PSP m.in. poprzez ustalenie zasad organizacji działań ratowniczych w poszczególnych dziedzinach ratownictwa w krajowym systemie ratowniczo-gaśniczym, zarówno na poziomie podstawowym jak i specjalistycznym. Komendant Główny PSP zorganizował również centralny odwód operacyjny, w skład którego wchodziły SGR. Komendant podejmował działania w celu poprawy stanu wyposażenia SGR, w szczególności zmierzające do uzyskania dofinansowania zakupów sprzętu

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, zwana dalej: „ustawą o NIK”.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

specjalistycznego. NIK zauważa jednak, że nadal istnieją potrzeby doposażenia SGR w pojazdy, sprzęt specjalistyczny i wyposażenie osobiste strażaków.

Komendant Główny PSP wdrożył też efektywny system szkolenia specjalistycznego strażaków wchodzących w skład SGR, chociaż w niektórych dziedzinach nie zdołano zaspokoić wszystkich istniejących potrzeb szkoleniowych. Komendant ustanowił ramy organizacyjne i przeprowadził w okresie objętym kontrolą szereg ćwiczeń ratowniczych z udziałem SGR.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednakże uwagę, że brak nominalnej liczby ratowników w 15 specjalistycznych grupach, braki w wymaganym wyszkoleniu strażaków ratowników oraz niedobory w wyposażeniu specjalistycznych grup mogą wpływać na obniżenie gotowości operacyjnej SGR.

Komendant Główny PSP nadzorując funkcjonowanie SGR, prowadził m.in. inspekcje gotowości operacyjnej SGR, a także codzienny monitoring gotowości operacyjnej SGR. W Komendzie Głównej PSP analizowano działania ratownicze oraz prowadzono roczny monitoring procesu analitycznego działań ratowniczych realizowanego przez komendy wojewódzkie i powiatowe (miejskie) Państwowej Straży Pożarnej.

Stwierdzone przez Najwyższą Izbę Kontroli nieprawidłowości dotyczyły braku bieżącej aktualizacji Krajowego planu rozwoju sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego PSP na lata 2022-2024 r. i nieprzekazywania jednostkom podległym informacji o wdrażanych zmianach oraz nieaktualizowania map z obszarami chronionymi przez SGR, co NIK uznała za nierzetelne.

Ponadto nie egzekwowano od przewodniczących zespołów ds. poszczególnych dziedzin ratownictwa obowiązku przedkładania Komendantowi Głównemu PSP do akceptacji: protokołów z posiedzeń zespołów z wnioskami, sprawozdań z działalności tych zespołów i wdrożonych przedsięwzięć oraz harmonogramów pracy na rok następny. Przedmiotowe nieprawidłowości miały charakter formalny i nie miały istotnego wpływu na gotowość operacyjną i funkcjonowanie SGR.

II. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej³ kontrolowanej działalności.

OBSZAR

1. Regulacje prawne i organizacja funkcjonowania SGR.

Regulacje prawne SGR

Opis stanu
faktycznego

Na dzień 1 stycznia 2023 r. na terenie kraju funkcjonowały 194 specjalistyczne grupy ratownicze, wśród których znajdowały się:

- specjalistyczne grupy ratownictwa wodno-nurkowego (dalej: SGRW-N) – 51,
- specjalistyczne grupy ratownictwa wysokościowego (SGRW) – 32,
- specjalistyczne grupy ratownictwa chemiczno-ekologicznego (SGRChem)- 49,
- specjalistyczne grupy ratownictwa technicznego (SGRT) – 26,
- specjalistyczne grupy poszukiwawczo-ratownicze SGR (SGPR) – 21,
- specjalistyczne grupy sonarowe (SGS) – 15.

W wyniku zmian polegających na powstaniu trzech nowych grup: SGRW-N Podkarpacie⁴, SGRW-N Siemiatycze⁵, SGRT Stryków⁶, likwidacji SGRW Słupsk⁷,

³ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Data utworzenia SGRW-N Podkarpacie – 1.01.2024 r.

⁵ Data utworzenia SGRW-N Siemiatycze – 1.03.2023 r.

⁶ Data utworzenia SGRT Stryków – 9.06.2023 r.

⁷ Data likwidacji SGRW Słupsk- 31.05.2023 r.

reorganizacji SGS „Nysa”⁸ oraz dwóch czasowo wyłączonych z monitoringu gotowości SGR: SGRW-N Gdańsk-Kościerzyna⁹ oraz SGRT Mielec¹⁰ ostatecznie liczba grup specjalistycznych na dzień 30 czerwca 2024 r. pozostawała taka sama i wynosiła 194, (przy zmianie liczby specjalistycznych grup ratownictwa wodno-nurkowego do 52 oraz grup ratownictwa wysokościowego do 31).

SGR zostały utworzone rozkazami komendantów wojewódzkich PSP, bądź rozkazami właściwych komendantów miejskich/powiatowych PSP i działały w oparciu o rozkaz Komendanta Głównego PSP w sprawie organizacji centralnego odvodu operacyjnego krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego¹¹ (coo ksrg).

(akta kontroli tom I str. 5, tom III str. 328-330, 364-379, tom V str. 449-532)

SGR zostały zorganizowane na podstawie zatwierdzonych przez Komendanta Głównego PSP „Zasad organizacji działań ratowniczych (...)” - w poszczególnych dziedzinach specjalistycznych działań ratowniczych. W okresie objętym kontrolą obowiązywały:

- Zasady organizacji działań specjalistycznych grup ratownictwa wodnego w ksrg - grudzień 2020 r.,
- Zasady organizacji ratownictwa technicznego w ksrg - październik 2021 r.,
- Zasady organizacji ratownictwa chemicznego i ekologicznego w ksrg - listopad 2021 r.,
- Zasady organizacji działań poszukiwawczo-ratowniczych w ksrg - kwiecień 2023 r.¹²
- Zasady organizacji ratownictwa wysokościowego w ksrg – kwiecień 2024 r.¹³

(akta kontroli tom I str. 50-599)

W okresie objętym kontrolą ww. uregulowania były aktualizowane w niżej przedstawionym zakresie:

- 1) Rozkaz nr 64 Komendanta Głównego PSP z dnia 29.12.2023 r. zmieniający rozkaz nr 4 w sprawie organizacji centralnego odvodu operacyjnego ksrg,
- 2) Zaktualizowano Zasady organizacji ratownictwa wysokościowego w ksrg¹⁴,
- 3) Zaktualizowano Zasady organizacji działań poszukiwawczo-ratowniczych w ksrg¹⁵.

Zasady organizacji poszczególnych dziedzin ratownictwa w krajowym systemie ratowniczo-gaśniczym zostały przekazane do podległych jednostek PSP wraz ze wskazaniem okresów ich wdrożenia (od 24 do 36 miesięcy). Po wdrożeniu Zasad (za wyjątkiem nowelizacji dokumentu pn. „Zasady organizacji ratownictwa wysokościowego w ksrg”), nie pozyskiwano informacji z podległych jednostek organizacyjnych PSP o stopniu dostosowania SGR do wymogów przedmiotowych Zasad (...). Z-ca Komendanta Głównego PSP wyjaśnił m.in., że właściwi komendanci jednostek PSP byli zobligowani do przystosowania jednostek realizujących dane ratownictwo do wymogów określonych ww. zasadami w określonym terminie. Niemniej jednak przedmiotowy wymóg planuje się stosować podczas najbliższych aktualizacji pozostałych Zasad (...).

(akta kontroli tom I str. 9, 22-49, 665-679, tom III str. 322-323, 336-363)

⁸ Reorganizacja SGS „Nysa” polegająca na zmianie nazwy grupy z „Nysa” na „Paczków” oraz przeniesienie grupy z JRG w Nysie do JRG w Paczkowie - 1.08.2023 r.

⁹ SGRW-N Gdańsk-Kościerzyna wyłączona z monitoringu od 1.01.2024-30.06.2024 r.

¹⁰ SGRT Mielec – brak gotowości operacyjnej od 01.01.2023 r.-31.12.2023 r., wyłączona z monitoringu od 1.01.2024 r.- 30.06.2024 r.

¹¹ Rozkaz Nr 4 Komendanta Głównego PSP z 9.02.2022 r. w sprawie organizacji centralnego odvodu operacyjnego (dalej coo ksrg), Rozkaz Nr 54 Komendanta Głównego PSP z 29.12.2022 r. zmieniający rozkaz w sprawie organizacji coo ksrg, Rozkaz Nr 64 Komendanta Głównego PSP z 29.12.2023 r. zmieniający rozkaz w sprawie organizacji coo ksrg

¹² Poprzednie Zasady były zatwierdzone w listopadzie 2016 r.

¹³ Poprzednie Zasady były zatwierdzone we wrześniu 2020 r.

¹⁴ Zasady wdrożono pismem nr BPO-I.0754.10.2024.1 z dnia 15 kwietnia 2024 r.

¹⁵ Zasady wdrożono pismem nr BPO-III.0754.29.2023 z dnia 14 kwietnia 2023 r.

Komendant zapewnił możliwość wykorzystywania statków powietrznych Policji, Straży Granicznej, Lotniczego Pogotowia Ratunkowego i Polskich Sieci Energetycznych do działań ratowniczych prowadzonych przez PSP oraz ćwiczeń i szkoleń dla ratowników SGRW na podstawie zawartych porozumień. W przypadku Sił Zbrojnych RP została wypracowana nowa wersja porozumienia, która była uzgadniana w Dowództwie Generalnym RSZ.

Ponadto prowadzone są prace nad aktualizacją zasad organizacji ratownictwa chemicznego i ekologicznego, w celu rozszerzenia kompetencji funkcjonariuszy w zakresie prowadzenia identyfikacji patogenów biologicznych.

(akta kontroli tom IV str. 217-311, tom V str. 357-427)

Odstępstwa od wymagań

W okresie 1.01.2023 r. - 30.06.2024 r. Komendanci Wojewódzcy PSP złożyli do Komendanta Głównego PSP 25 wniosków o wyrażenie zgody na odstępstwa od ustalonych wymagań organizacyjnych, szkoleniowych i sprzętowych¹⁶ dla 52 grup ratownictwa specjalistycznego¹⁷. W udzielonych zgodach na odstępstwa w Komendzie Głównej PSP w 17 przypadkach nie wskazywano konkretnej daty do kiedy udzielona zgoda obowiązuje lub wskazywano, że „udzielona zgoda nie może mieć charakteru stałego i należy dłożyć wszelkich starań, aby wymienione braki w wyposażeniu sprzętowym uzupełnić w jak najkrótszym czasie”. Udzielone zgody uzasadniano problemami z finansowaniem grup specjalistycznych, co rzutowało w konsekwencji na możliwość określenia ścisłych ram czasowych uzyskania pełnej gotowości przez SGR.

(akta kontroli tom II str. 1-85, tom III str. 161-162, 332-333, tom V str. 449-532)

Plan sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego

Docelowy plan sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego został ustanowiony we wrześniu 2022 r. w „Krajowym planie rozwoju sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego PSP na lata 2022-2024 r.”, którego strategicznym celem było wskazanie kierunków rozwoju oraz ustalenie potrzeb dotyczących utworzenia bądź modyfikacji specjalistycznych grup ratowniczych w celu zapewnienia akceptowalnego poziomu zabezpieczenia operacyjnego terenu całego kraju i ustanowienia podstaw do uruchomienia procesu planistycznego. Z-ca Komendanta Głównego PSP oświadczył, że do osiągnięcia docelowego stanu planu sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego planuje się włączyć specjalistyczną grupę ratownictwa wodno-nurkowego (woj. lubelskie)¹⁸ oraz specjalistyczną grupę sonarową (woj. mazowieckie)¹⁹.

Przy ustalaniu liczby SGR i ich rozmieszczenia brano pod uwagę wskazania zawarte w zasadach organizacji poszczególnych dziedzin ratownictwa. Wskazania te dotyczyły m.in. stopni zagrożeń w poszczególnych gminach w powiecie, określonych w analizie zagrożeń oraz czasów dojazdów uzależnionych od poziomów gotowości operacyjnej grup specjalistycznych i maksymalnych czasów dojazdów przypisanych do poziomu zagrożenia w powiatach. Plan ten nie był uaktualniany, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Mapy z obszarami chronionymi przez SGR były opracowywane w celu wykorzystania ich przez służbę dyżurną stanowisk kierowania PSP różnych szczebli oraz przez pionierzy operacyjne, jako m.in. wkład do wojewódzkich planów ratowniczych. Był to również materiał pomocniczy, na którym w sposób graficzny zostały zobrazowane najbardziej prawdopodobne obszary dysponowania SGR przy założeniu, że wszystkie grupy spełniają ustalone poziomy gotowości operacyjnej.

¹⁶ Wymagania ustalono w Zasadach organizacji poszczególnych ratownictw.

¹⁷ SGRW-N – 8, SGS – 4, SGRW – 9, SGRT – 7, SGPR – 2, SGRChem Eko – 22.

¹⁸ SGRW-N „Biłgoraj” poziomu gotowości A.

¹⁹ SGS na bazie JRG Nr 1 w Płocku.

Wyznaczanie nowych obszarów chronionych dla SGR było przeprowadzane z opóźnieniem, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom I str. 11-12, II str. 86-125, tom IV str. 23, tom V str. 449-532)

Stan nadzwyczajny

W 2012 roku Komendant Główny PSP zatwierdził „Zasady podwyższania gotowości operacyjnej”, w których określono m.in.: formę wprowadzania i odwoływania podwyższonej gotowości, w jakich przypadkach może on być wprowadzony, na czym polega jego wprowadzenie oraz zasady jego dokumentowania i ewentualnego finansowania.

Zgodnie z pkt. 6 ww. „Zasad ...” podwyższona gotowość operacyjna może być wprowadzona przez Komendanta Głównego PSP w całej PSP bądź przez komendantów jednostek terenowych PSP na terenie ich właściwości w przypadku:

- 1) wystąpienia lub zwiększonego prawdopodobieństwa wystąpienia katastrofy naturalnej, której skutki mogą zagrozić życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach;
- 2) wystąpienia lub zwiększonego prawdopodobieństwa wystąpienia awarii technicznej, której skutki mogą zagrozić życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, w tym także podczas imprez masowych;
- 3) wystąpienia i utrzymywania się wzmożonego zagrożenia pożarowego, w tym także podczas imprez masowych.

W przypadku konieczności zwiększenia potencjału ratowniczego PSP, czyli zwiększenia stanów osobowych na danej zmianie służbowej, właściwi komendanci PSP, zgodnie z pkt. 7 ww. Zasad mogą m.in.:

- wzmocnić stany osobowe stanowisk kierowania PSP,
- zwiększyć dyspozycyjność strażaków korzystających z czasu wolnego,
- wprowadzić służby w systemie 24x24 godz. dla strażaków zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych PSP.

Natomiast „Zasady organizacji ratownictwa specjalistycznego” dla poszczególnych dziedzin ratownictwa, opracowane przez Komendanta Głównego PSP, określające organizację, zadania, wymagania sprzętowe, wymagania etatowe i szkoleniowe, poziomy gotowości operacyjnej, rozmieszczenie i czasy alarmowania SGR, nie uwzględniały innego sposobu organizacji jednostek PSP, w tym SGR, dla stanów nadzwyczajnych, w tym stanu wojennego. Z wyjaśnień Z-cy Komendanta Głównego PSP wynikało, że dostępność SGR w czasie wojny, poza sytuacjami krytycznymi, związanymi z bezpośrednim atakiem na te grupy, nie ulegnie istotnej zmianie.

(akta kontroli tom III str. 254-258)

Zarówno przepisy ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej²⁰, jak również treść rozporządzenia MSWiA z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego²¹ nie operują postanowieniami specjalnie dedykowanymi do stosowania w okresie stanów nadzwyczajnych, w tym stanu wojennego. Powyższe oznacza, że oba akty prawa zachowują swoją moc obowiązującą również w trakcie ogłoszenia stanów nadzwyczajnych. Należy przyjąć, że ksrg funkcjonuje we wszystkich stanach gotowości obronnej Państwa, ale z ograniczeniami wynikającymi z innych przepisów prawa.

W kwestii potencjału osobowego Z-ca Komendanta Głównego PSP wyjaśnił m.in., że zgodnie z pkt 16 ppkt 5 załącznika nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2022 r. w sprawie wyłączenia od obowiązku pełnienia czynnej służby

²⁰ Dz.U. z 2024 r., poz.275 ze zm.

²¹ Dz.U. poz.1737.

wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny²², funkcjonariusze Państwowej Straży Pożarnej są wyłączeni z urzędu od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny. Natomiast głównym ograniczeniem w funkcjonowaniu jednostek OSP w stosunku do czasu pokoju może być włączenie części strażaków-ratowników OSP w struktury Sił Zbrojnych RP. Zgodnie z pkt 20 ppkt 11 ww. załącznika wyłączeniu podlegają jedynie strażacy ratownicy ochotniczych straży pożarnych, którzy ukończyli 50 lat. W świetle obowiązujących przepisów strażaków zwolnionych od obowiązku pełnienia służby wojskowej można włączyć do służby w PSP jedynie w trybie postępowania kwalifikacyjnego określonego w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 23 września 2021 r.²³

Natomiast Państwowa Straż Pożarna nie posiada procedur, dzięki którym obecnie można byłoby uzupełnić stan kadrowy emerytowanymi funkcjonariuszami PSP. Wprowadzenie takich procedur i rozwiązań zaplanowano w projekcie ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej²⁴.

W KG PSP nie sporządzano analiz zagrożeń dla obszaru kraju w przypadku wojny, w kontekście potrzeb kstrg. W ramach opracowania Planu Operacyjnego Funkcjonowania Komendanta Głównego w warunkach zewnętrznego zagrożenia Państwa i w czasie wojny analizę przeprowadzono jedynie w odniesieniu do samej Komendy Głównej i jednostek nadzorowanych przez Komendanta Głównego PSP. Z-ca Komendanta Głównego PSP wyjaśnił, że w tym zakresie wykorzystywano analizy zagrożeń i informacje o zagrożeniach opracowywane przez właściwe w tym zakresie służby (dokumentacja jest niejawną). Wnioski z tych analiz uwzględniane były w procesie planowania działań operacyjnych. W przypadku pozostałych jednostek organizacyjnych PSP Z-ca Komendanta Głównego PSP wyjaśnił, że podlegają one wojewodom w ramach administracji zespolonej. Plany ratownicze oraz analizy zagrożeń do nich, opracowywane są na poziomie wojewódzkim i powiatowym, a za organizację ochrony przeciwpożarowej, w tym za opracowanie planów ratowniczych, odpowiadają odpowiednio wojewodowie i starostowie, w ramach administracji zespolonej. Nie sporządza się planu ratowniczego na poziomie centralnym.

(akta kontroli tom I str. 12-15, tom IV str. 172-173, 322-323, 329-481)

Współpraca międzynarodowa

Komendant Główny PSP podpisał porozumienia i instrukcje metodyczne z państwami sąsiednimi:

- Republika Litewska – Instrukcja metodyczna dla jednostek straży pożarnej Rzeczypospolitej Polskiej oraz Republiki Litewskiej biorących udział w pomocy wzajemnej, dokument zaktualizowany, podpisany w 2021 r.
- Ukraina – Zasady współdziałania Jednostek Ochrony Przeciwpożarowej Rzeczypospolitej Polskiej i Państwowej Służby ds. Sytuacji Nadzwyczajnych przy udzielaniu wzajemnej pomocy w zakresie usuwania skutków sytuacji nadzwyczajnych, podpisana w 2014 r.
- Republika Czeska – Instrukcja metodyczna dla jednostek straży pożarnej biorących udział w pomocy wzajemnej Rzeczypospolitej Polskiej oraz Republiki Czeskiej, podpisana w 2014 r.
- Republika Federalna Niemiec – Porozumienie między Komendantem Głównym Państwowej Straży Pożarnej a Federalnym Zarządem Służby Ratownictwa Technicznego, podpisane w 1998 r.

²² Dz. U. z 2022 r. poz. 2559.

²³ Dz. U. z 2021 r. poz. 1772 ze zm.

²⁴ Nr projektu UD70.

Ponadto Państwowa Straż Pożarna posiadała moduły ratownicze do działań ratowniczych, które zarejestrowane były w systemie CECIS²⁵: moduł średniej grupy poszukiwawczo-ratowniczej przeznaczonej do działań na terenach miejskich (MUSAR), moduł ciężkiej grupy poszukiwawczo-ratowniczej przeznaczonej do działań na terenach miejskich (HUSAR), moduł wykrywania skażeń chemicznych, biologicznych, radiologicznych i jądrowych oraz zbierania próbek (CBRN), dwa moduły pomp wysokiej wydajności (HCP), 3 moduły gaszenie pożarów lasów z ziemi, z użyciem pojazdów (GFFV).

W okresie objętym kontrolą PSP brała udział w działaniach i przedsięwzięciach międzynarodowych, w tym:

- 1) Turcja 2021 oraz Czechy 2022 - ratownicy z SGRW „Warszawa 7” dwukrotnie weszli w skład grupy ratowniczej do działań poza granicami kraju. Wraz z policyjnym śmigłowcem S70i, policyjną załogą oraz zbiornikiem „Bambi bucket” prowadziła działania gaśnicze z powietrza;
- 2) szkolenie z zakresu ratownictwa śmigłowcowego na symulatorze w miejscowości Bad Tolz (Niemcy) ratownicy SGRW „Łódź” - 2024 r.;
- 3) HUSAR Poland (utworzony na bazie sześciu SGPR poziomu gotowości C) brał udział w akcji ratowniczej „Turcja 2023”, która została przeprowadzona w dniach 06-16.02.2023 r. i związana była z wydobywaniem zasypanych osób spod zawalonych budynków po wystąpieniu katastrofalnego trzęsienia ziemi na terytorium Republiki Turcji;
- 4) MUSAR Poland (utworzony na bazie sześciu SGPR poziomu gotowości C) brał udział w międzynarodowych ćwiczeniach ratowniczych „EU MODEX Austria 2023” na terytorium Austrii w dniach 23–26.10.2023 r., których scenariusz zakładał usuwanie skutków trzęsienia ziemi;
- 5) ćwiczenia „NEW WAVE 2023”. Ćwiczenia zostały zorganizowane przez Komendę Główną PSP wspólnie z Akademią Pożarniczą na terenie województwa mazowieckiego i odbyły się w dniach 4-8 września 2023 r. dla międzynarodowych modułów ochrony ludności Unii Europejskiej²⁶ z Polski, Finlandii, Ukrainy, Austrii, Czech, Belgii i Chorwacji oraz międzynarodowego zespołu odpowiedzialnego za przebieg ćwiczenia (EXCON). Scenariusz ćwiczeń zakładał prowadzenie działań ratowniczych podczas zdarzeń związanych z zagrożeniami powodziowymi w zakresie wsparcia kraju poszkodowanego siłami ratowniczymi z innych państw oraz realizacji obowiązków przyjmującego pomoc ratowniczą w ramach HNS (Host Nation Support);
- 6) ćwiczenia „COOPERATION 2023”. Ćwiczenia zostały zorganizowane przez Komendę Główną PSP wspólnie z Komendą Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie²⁷.

Komendant Główny PSP koordynował i nadzorował wyjazdy sił i środków PSP poza granice kraju. W tym celu każdorazowo opracowywany był rozkaz Komendanta Głównego PSP w sprawie delegowania strażaków do pełnienia służby w grupie ratowniczej poza granicą państwa oraz projekt decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie utworzenia grupy ratowniczej do udziału w akcji ratowniczej. Ponadto Komendant Główny PSP wydawał rozkazy w sprawie organizacji lub udziału sił i środków PSP w międzynarodowych ćwiczeniach ratowniczych.

(akta kontroli tom I str. 15-18, tom V str. 1-332, 428-442)

²⁵ The Common Emergency Communication and Information - System Komunikacji i Informacji Kryzysowej). System ten utworzony został dla zapewnienia komunikacji pomiędzy państwami członkowskimi Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności.

²⁶ Moduł podnoszenia wałów, moduł z łodziami ewakuacyjnymi, moduł z pompami wysokiej wydajności.

²⁷ Szerzej w obszarze 2 wystąpienia – Ćwiczenia ratownicze, w których brały udział SGR.

Zespoły Komendanta Głównego PSP do spraw poszczególnych dziedzin ratowniczych

Komendant Główny PSP decyzjami nr 1²⁸, 3, 4²⁹, 5 z dnia 3 stycznia 2022 r. powołał zespoły do spraw: ratownictwa wysokościowego, ratownictwa chemicznego i ekologicznego, ratownictwa wodnego, ratownictwa technicznego.

Ponadto Komendant Główny PSP decyzją nr 10 z dnia 24 stycznia 2022 r. powołał zespół do spraw działań poszukiwawczo-ratowniczych.

Głównymi kierunkami działania ww. zespołów było sprawowanie nadzoru nad aktualnym stanem rozwoju danej dziedziny ratownictwa, w tym m.in. praca nad aktualizacją zasad organizacji danej specjalizacji oraz programów szkolenia.

W okresie objętym kontrolą m.in. zorganizowane zostały po trzy posiedzenia zespołu ds. ratownictwa chemicznego i ekologicznego oraz zespołu ds. ratownictwa wysokościowego oraz dwa posiedzenia zespołu ds. działań poszukiwawczo-ratowniczych.

Na odprawie kadry dowódczej Centralnego Odwodu Operacyjnego Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, która odbyła się w formie wideokonferencji w dniach 6-7 grudnia 2023 r. członkowie zespołów podsumowali wyniki rocznego funkcjonowania poszczególnych specjalizacji oraz przedstawili propozycje ich rozwoju.

Po zakończeniu odprawy prezentowane materiały zostały udostępnione w formie elektronicznej podległym jednostkom PSP.

(akta kontroli tom I str. 18-19, tom II str. 126-191, tom III str. 280-282)

Koordynatorzy w poszczególnych dziedzinach ratownictwa

W Komendzie Głównej PSP wyznaczono koordynatorów w poszczególnych dziedzinach ratownictwa spośród funkcjonariuszy Biura Planowania Operacyjnego, którzy byli odpowiedzialni za nadzór nad specjalistycznymi grupami ratowniczymi PSP. Koordynatorzy posiadali adekwatne do nadzorowanej specjalizacji przeszkolenie oraz doświadczenie zawodowe, a przydzielone zadania określono w ich zakresach czynności.

Zgodnie z Zasadami poszczególnych dziedzin ratownictwa wyznaczeni zostali również wojewódzcy koordynatorzy³⁰ z poszczególnych dziedzin ratownictwa, dla których określono zadania do realizacji (za wyjątkiem działań poszukiwawczo-ratowniczych).

Zadań takich nie określono dla wojewódzkiego koordynatora PSP ds. działań poszukiwawczo-ratowniczych, co Z-ca Komendanta Głównego PSP wyjaśnił ujęciem zadań koordynatora wojewódzkiego w Zasadach organizacji działań poszukiwawczo-ratowniczych w KSRG.

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli ww. Zasady określają zadania koordynatora wojewódzkiego ds. poszukiwawczo-ratowniczych w sposób zbyt ogólny i mając na uwadze potrzebę ujednolicenia działań koordynatorów na terenie kraju celowym byłoby określenie dla tego koordynatora konkretnych zadań, tak jak ma to miejsce w pozostałych dziedzinach ratownictwa.

(akta kontroli tom I str. 19-20, tom III str. 312, tom IV str. 131, 143-158, tom V str. 342)

Siedmiu spośród 80 funkcjonariuszy nie ukończyło dodatkowych szkoleń specjalistycznych w dziedzinach, w których są koordynatorami, tj.:

– woj. lubuskie - koordynator ds. ratownictwa chemiczno-ekologicznego i koordynator

²⁸ Skład zespołu został zmieniony decyzją Komendanta Głównego PSP nr 14 z dnia 7 marca 2023 r. zmieniającą decyzję w sprawie powołania Zespołu do spraw ratownictwa wysokościowego.

²⁹ Decyzja Komendanta Głównego PSP nr 4 z dnia 3 stycznia 2022 r. w sprawie powołania zespołu do spraw ratownictwa wodnego z dniem 22 maja 2023 r. utraciła moc, decyzją nr 27 z dnia 22 maja 2023 r. w sprawie powołania zespołu do spraw ratownictwa wodnego.

³⁰ Koordynatorów wojewódzkich z poszczególnych dziedzin ratownictwa specjalistycznego wyznaczali komendanci wojewódzcy PSP.

- ds. ratownictwa technicznego,
- woj. małopolskie - koordynator ds. ratownictwa technicznego,
- woj. pomorskie - koordynator ds. działań poszukiwawczo-ratowniczych,
- woj. świętokrzyskie - koordynator ds. ratownictwa wodno-nurkowego, koordynator ds. ratownictwa wysokościowego,
- woj. wielkopolskie - koordynator ds. ratownictwa wysokościowego.

Z-ca Komendanta Głównego PSP wyjaśnił, że za wyznaczenie wojewódzkiego koordynatora PSP odpowiada właściwy miejscowo komendant wojewódzki PSP. W związku z powyższym na poziomie Komendy Głównej PSP nie weryfikowano kompetencji wyznaczonych koordynatorów, a w zasadach organizacji wszystkich dziedzin ratownictwa, za wyjątkiem ratownictwa wysokościowego, nie określono jakie minimalne szkolenia specjalistyczne powinien posiadać koordynator wojewódzki w danej dziedzinie ratownictwa, ponieważ jest to funkcja nieetatowa i może być łączona z innymi stanowiskami służbowymi. Ponadto jest możliwość uzupełnienia wiedzy danych koordynatorów na kursach i szkoleniach realizowanych przez ośrodki szkolenia komend wojewódzkich PSP.

(akta kontroli tom III str. 17-28, 282-283, tom IV str. 14-15, tom V str. 342)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowości:

1. W Komendzie Głównej PSP nie dokonywano aktualizacji Krajowego planu rozwoju sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego na lata 2022-2024. Pomimo, że w okresie objętym kontrolą w organizacji grup specjalistycznych nastąpiły istotne zmiany polegające na powstaniu trzech nowych grup: SGRW-N Podkarpacie, SGRW-N Siemiatycze, SGRT Stryków, likwidacji jednej: SGRW Słupsk, reorganizacji SGS „Nysa” oraz dwóch czasowo wyłączonych z monitoringu gotowości SGR: SGRW-N Gdańsk-Kościerzyna oraz SGRT Mielec, nie dokonywano bieżącej aktualizacji ww. planu, co zdaniem NIK było nierzetelne. Zastępca Komendanta wyjaśnił, że „Aktualizację ww. planu planuje się przeprowadzić w IV kwartale 2024 r. W czasie obowiązywania trzyletniego okresu Krajowego Planu rozwoju sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego PSP nie prowadzi się jego aktualizacji, natomiast prowadzi się monitoring jego realizacji. Krajowy plan rozwoju (...) jest tylko i wyłącznie materiałem planistycznym, stworzonym w celu ustalenia liczby SGR, ich rozmieszczenia i poziomów gotowości, jego aktualizacja nie jest wymagana po każdej zmianie dotyczącej danej SGR”.

NIK zauważyła, że w dziale VI. Krajowego planu rozwoju (...) wskazano iż: „Zmiany dotyczące podniesienia poziomu gotowości bojowej, powstania lub likwidacji nowej specjalistycznej grupy ratowniczej realizowane będą na bieżąco i przekazywane do komend wojewódzkich PSP”.

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli aktualizacja Krajowego planu rozwoju sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego PSP jest kluczowa dla zapewnienia, że system ratownictwa jest odpowiednio dostosowywany do dynamicznie zmieniających się warunków, a przez to skuteczny. W ocenie NIK bieżąca aktualizacja planu pozwalałaby na regularną oceną skuteczności i efektywności jednostek ratownictwa, w tym na potrzebę ewentualnych dalszych zmian w strukturze, wyposażeniu lub rozmieszczeniu tych jednostek.

(akta kontroli tom II str. 86-125, III str. 10, 324-325, 332, tom IV str. 159-169, 324-325)

2. Ustalono, że mapy, na których zaznaczano obszary chronione przez poszczególne SGR, nie były na bieżąco aktualizowane, a wdrażane zmiany co do obszarów chronionych były w nich ujmowane z opóźnieniem, co sprawiało, że

dokumentacja ta była nierzetelna. W okresie objętym kontrolą aktualizacja obszarów chronionych SGR przeprowadzona była tylko dwa razy: 30 grudnia 2022 r. oraz 1 sierpnia 2024 r. Zmiany w mapach dotyczyły wygaszenia SGR przewidzianych do likwidacji oraz zwiększenia/zmniejszenia poziomu gotowości SGR i wprowadzenia nowych SGR do zasobów ratowniczych PSP. Obszary zaktualizowano po okresie od 8 do 17 miesięcy od wystąpienia istotnych zmian: powstaniu trzech nowych grup: SGRW-N Podkarpacie, SGRW-N Siemiatycze, SGRT Stryków, likwidacji SGRW Słupsk, reorganizacji SGS „Nysa” oraz dwóch czasowo wyłączonych z monitoringu gotowości SGR: SGRW-N Gdańsk-Kościierzyna oraz SGRT Mielec. Zastępca Komendanta Głównego PSP wyjaśnił m.in., iż opóźnienie było spowodowane restrukturyzacją Biura Planowania Operacyjnego oraz przeniesieniem do innego biura pracownika cywilnego, który zajmował się generowaniem tych map. NIK zauważa, że w rozdziale VI. Krajowego planu rozwoju sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego PSP na lata 2022-2024 z września 2022 r., założono, że Krajowy plan rozwoju sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego PSP na lata 2022-2024 zostanie włączony do dokumentacji stanowisk kierowania i będzie stanowił wsparcie służby dyżurnej podczas dysponowania specjalistycznymi grupami ratowniczymi do działań ratowniczych. Zmiany dotyczące podniesienia poziomu gotowości bojowej, powstania lub likwidacji nowej specjalistycznej grupy ratowniczej realizowane będą na bieżąco i przekazywane do komend wojewódzkich PSP wraz z nowo wyznaczonymi obszarami chronionymi oraz z zaktualizowanym monitoringiem i rozkazem Komendanta Głównego PSP w sprawie organizacji coo kstrg”. Zastępca Komendanta wskazał, iż „(...) przedmiotowy plan został włączony do dokumentacji SK KG PSP, natomiast nie posiadamy wiedzy czy został on również włączony do dokumentacji SK KW/KM/KP PSP”.

Zdaniem NIK wyznaczanie oraz bieżąca aktualizacja obszarów chronionych dla SGR są podstawowymi instrumentami zapewnienia skuteczności, efektywności działań tych jednostek. Jedynie rzetelne dane co do obszarów chronionych przez poszczególne SGR pozwala na strategiczne rozmieszczenie grup ratowniczych, co skraca czas reakcji w sytuacjach kryzysowych. Dobre planowanie lokalizacji umożliwia efektywniejsze wykorzystanie sprzętu oraz ratowników. Aktualizacja obszarów chronionych uwzględnia zmieniające się warunki środowiskowe i zagrożenia, co pozwala na lepsze zabezpieczenie działań ratowniczych.

W ocenie NIK aktualizacja obszarów chronionych powinna być prowadzona na bieżąco, a informacja o zmianach powinna być rozsyłana do komend wojewódzkich PSP.

(akta kontroli tom II str. 86-124, tom III str. 155, 215-231, 324, 380-424, tom IV str. 18-22, 46-84, 110-128, 134-135, 173-176)

3. W okresie objętym kontrolą, protokoły z trzech posiedzeń zespołu ds. ratownictwa chemicznego i ekologicznego oraz trzech posiedzeń zespołu ds. ratownictwa wysokościowego nie zostały przedłożone do akceptacji Komendantowi Głównemu PSP, co było niezgodne z § 4 ust. 3 decyzji nr 1, 3, 4, 5 Komendanta Głównego PSP z dnia 3 stycznia 2022 r. i nr 10 z dnia 24 stycznia 2022 r. w sprawie powołania zespołów do spraw ratownictwa: wysokościowego, chemicznego i ekologicznego, wodnego, technicznego oraz do spraw poszukiwawczo ratowniczych.

Ponadto, pomimo obowiązku określonego w § 6 powyższych decyzji, przewodniczący zespołów do spraw ratownictwa: wysokościowego, ratownictwa chemicznego i ekologicznego, wodnego, ratownictwa technicznego oraz zespołu ds. poszukiwawczo – ratowniczych nie przedłożyli Komendantowi Głównemu PSP sprawozdań z działalności tych zespołów za 2022 r. oraz harmonogramów

pracy zespołów na rok 2023 celem akceptacji. Ponadto przewodniczący zespołów do spraw ratownictwa wysokościowego, chemicznego i ekologicznego, wodnego, technicznego nie przedłożyli przedmiotowych sprawozdań za 2023 r. oraz harmonogramów pracy zespołów na rok 2024.

Z-ca Komendanta Głównego PSP wyjaśnił, że zarówno sprawozdania z działalności poszczególnych zespołów, jak i harmonogramy prac na następny rok, nie posiadały formy papierowej i nie były przedkładane do akceptacji Komendanta Głównego PSP (z wyjątkiem SGPR, gdzie zostało złożone sprawozdanie za 2023 r. i harmonogram na 2024 r.). Przewodniczący zespołów jednak na bieżąco informowali Komendanta Głównego PSP, za pośrednictwem Dyrektora BPO, o wynikach prac Zespołów.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli nieprzedkładanie do akceptacji Komendantowi Głównemu PSP protokołów posiedzeń zespołów, niesporządzenie przez przewodniczących ww. zespołów sprawozdań z działalności i wdrożonych przedsięwzięć oraz harmonogramów pracy zespołów na rok następny celem akceptacji przez Komendanta Głównego PSP było działaniem nierzetelnym.

(akta kontroli tom III str. 148-154, 165-214, tom V str. 349, 597-598)

Ocena częściowa

Komendant Główny PSP opracował dokumentację dotyczącą organizacji działań w poszczególnych dziedzinach ratownictwa w ksrg oraz organizacji centralnego odvodu operacyjnego. Stwierdzono jednak zaniechania polegające na tym, że Krajowy Planu rozwoju sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego nie był na bieżąco aktualizowany, stosownie do sukcesywnie wprowadzanych zmian w tej sieci, a wyznaczanie obszarów chronionych SGR odbywało się z opóźnieniem od 8 do 17 miesięcy od daty wprowadzenia w nich zmian.

Komendant Główny PSP realizował współpracę transgraniczną ze strażami pożarnymi państw sąsiednich, zawierając z nimi stosowne porozumienia, a także wydając niezbędne instrukcje metodyczne dotyczące tego współdziałania. Państwowa Straż Pożarna brała udział w działaniach i przedsięwzięciach międzynarodowych, a Komendant Główny koordynował i nadzorował wyjazdy sił i środków PSP poza granice kraju.

W Komendzie Głównej PSP wyznaczono koordynatorów w poszczególnych dziedzinach ratownictwa, a także powołano zespoły do poszczególnych dziedzin ratownictwa. Jako działanie nierzetelne należy uznać nieprzedkładanie do akceptacji Komendantowi Głównemu PSP protokołów z posiedzeń zespołów, niesporządzenie przez przewodniczących ww. zespołów sprawozdań z działalności i wdrożonych przedsięwzięć oraz harmonogramów pracy zespołów na rok następny celem akceptacji przez Komendanta Głównego.

OBSZAR

2. Stan kadrowy, organizacja szkolenia i kwalifikacje strażaków ratowników SGR.

Opis stanu faktycznego

Stan kadrowy SGR

Według stanu na 30 czerwca 2024 r. w skład SGR wchodziło łącznie 7 431 strażaków ratowników³¹. Analiza stanów kadrowych wykazała, iż stan faktyczny liczby strażaków poniżej etatu³² występował w 15 SGR (co stanowiło 7,3% wszystkich SGR), w tym: w sześciu specjalistycznych grupach ratownictwa chemiczno-ekologicznego, gdzie stan kadrowy wynosił od 63% do 88% wymaganej liczby strażaków, trzech poszukiwawczo-ratowniczych (61% do 89%), trzech grupach ratownictwa wodno-nurkowego (67% do

³¹ Na podstawie zestawień SGR otrzymanych z KG PSP.

³² Minimalna liczba członków grupy określona w Zasadach organizacji poszczególnych ratownictw.

89%) dwóch grupach ratownictwa wysokościowego (78% do 87%), jednej grupie ratownictwa technicznego (89%).

(akta kontroli tom V str. 449-532, 600-602)

System szkolenia specjalistycznego w PSP

Zgodnie z funkcjonującym w PSP systemem szkolenia wiodącą rolę w procesie szkolenia specjalistycznego na potrzeby PSP odgrywały:

- w zakresie ratownictwa wysokościowego – Szkoła Aspirantów PSP w Krakowie we współpracy z ośrodkami szkolenia w Komendach Wojewódzkich PSP w Warszawie, Krakowie, Łodzi;
- w zakresie ratownictwa wodnego – Szkoła Podoficerska PSP w Bydgoszczy we współpracy z Ośrodkiem Szkolenia w Bornem Sulinowie Komendy Wojewódzkiej PSP w Szczecinie, wspomagany przez Ośrodek Szkolenia Komendy Wojewódzkiej PSP w Olsztynie;
- w zakresie ratownictwa chemicznego i ekologicznego – Centralna Szkoła PSP w Częstochowie, we współpracy z Ośrodkiem Szkolenia w Pionkach Komendy Wojewódzkiej PSP w Warszawie;
- w zakresie działań poszukiwawczo-ratowniczych – Szkoła Aspirantów PSP w Krakowie we współpracy z Ośrodkiem Szkolenia Komendy Wojewódzkiej PSP w Gdańsku;
- w zakresie ratownictwa technicznego – Szkoła Aspirantów PSP w Poznaniu we współpracy z ośrodkiem szkolenia Komendy Wojewódzkiej PSP w Lublinie.

Istniała również możliwość realizacji szkoleń specjalistycznych poza wyżej wskazanymi placówkami edukacyjnymi. W takiej sytuacji zainteresowana komenda wojewódzka PSP informowała wiodącą szkołę PSP z danego zakresu o możliwości realizacji takiego przedsięwzięcia, jednocześnie zapewniając, że posiada bazę sprzętową i kadre do prowadzenia zajęć. Szkoła na podstawie przesłanej informacji obejmowała nadzorem dydaktycznym to szkolenie. O przedmiotowym procesie informowane było biuro właściwe do spraw szkolenia KG PSP.

(akta kontroli tom III str. 1-6)

Programy szkolenia specjalistycznego dla strażaków ratowników SGR

Dla strażaków ratowników wchodzących w skład SGR opracowano w PSP łącznie 24 programy szkoleń specjalistycznych, obejmujące poszczególne dziedziny ratownictwa. Dodatkowo, w trakcie opracowania i wdrożenia są jeszcze następujące programy szkolenia:

- szkolenie instruktorów ratownictwa wysokościowego ksrg – prace nad koncepcją i formą szkolenia prowadzone były w Biurze Edukacji KG PSP na podstawie propozycji przekazanych ze środowiska instruktorów ratownictwa wysokościowego ksrg,
- szkolenie starszych instruktorów ratownictwa wysokościowego ksrg – opracowanie koncepcji programu przez grupę instruktorów ratownictwa wysokościowego ksrg, prace na początkowym etapie – po opracowaniu programu szkolenia instruktorów ratownictwa wysokościowego ksrg, zostaną zastosowane odpowiednio wypracowane sposoby szkolenia,
- szkolenie z zakresu konstrukcji i awaryjnego rozładunku cystern drogowych i kolejowych – powołany był zespół komendanta głównego PSP i opracowywane są założenia programowe,
- szkolenie z zakresu podnoszenia i przemieszczania konstrukcji i elementów budowlanych – było w trakcie opracowywania.

(akta kontroli tom III str. 1-6, tom V str. 355-356)

Wyszkolenie i kwalifikacje strażaków ratowników SGR

Do oszacowania potrzeb szkoleniowych w SGR wykorzystywane były Zasady organizacji poszczególnych rodzajów ratownictw w ksrg oraz Krajowy plan rozwoju sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego PSP na lata 2022-2024.

Proces zbierania potrzeb na szkolenia specjalistyczne i planowania przedsięwzięć dydaktycznych, które miały charakter centralny, tj. SGRW-N, SGPR oraz SGRW i SGS, realizowany był przez Biuro Edukacji KG PSP, przy wykorzystaniu formularza, w którym koordynatorzy wojewódzcy poszczególnych dziedzin ratownictwa oraz dowódcy grup specjalistycznych wpisywali imienny wykaz funkcjonariuszy danej grupy specjalistycznej. Dane te były konsolidowane, weryfikowane w Biurze Edukacji KG PSP pod względem ich poprawności i spełniania kryteriów przyjęcia na dane szkolenie zgłoszonych osób. W formularzu dowódcy grup specjalistycznych zgłaszali zapotrzebowanie określając jego tryb (zgłoszenie priorytetowe³³, zgłoszenie zwykłe). Zebrane potrzeby były uzgadniane z Biurem Planowania Operacyjnego KG PSP, a następnie przesyłane do szkół i ośrodków szkolenia wyznaczonych jako wiodące do realizacji szkoleń specjalistycznych na poziomie centralnym. Na podstawie otrzymanych danych wyznaczone ośrodki przygotowywały plan szkoleń specjalistycznych na dany rok, umieszczając te przedsięwzięcia w Planie Pracy Dydaktycznej (PPD)³⁴. W przypadku szkoleń specjalistycznych z zakresu ratownictwa wodno-nurkowego i wysokościowego wyznaczone ośrodki we współpracy z Biurem Edukacji przygotowywały harmonogram szkoleń, który zatwierdzany był przez Komendanta Głównego PSP. Zbieranie potrzeb realizowane było raz w roku (pod koniec roku kalendarzowego zgłaszano potrzeby na kolejny rok). W razie potrzeby dowódcy grup specjalistycznych aktualizowali dane wprowadzone wcześniej do formularza.

Potrzeby szkoleniowe z terenu kraju dla strażaków ratowników SGRChem zbierała Centralna Szkoła PSP w Częstochowie, a planowana realizacja szkoleń była zamieszczana w PPD.

Z-ca Komendanta Głównego PSP wyjaśnił również, że Biuro Edukacji czyniło starania stworzenia jednolitego systemu zbierania operacyjnych potrzeb szkoleniowych, braków w wyszkoleniu członków SGR, dzięki czemu możliwa będzie optymalizacja tego procesu.

W okresie objętym kontrolą w ramach szkolenia zawodowego w szkołach PSP i ośrodkach szkolenia PSP zrealizowano szkolenia w następujących specjalizacjach:

- działania poszukiwawczo – ratownicze – 24 szkolenia, 245 uczestników,
- ratownictwo techniczne – 17 szkoleń, 213 uczestników,
- ratownictwo wysokościowe – 34 szkolenia, 325 uczestników,
- ratownictwo chemiczno – ekologiczne – 33 szkolenia, 662 uczestników,
- ratownictwo wodno – nurkowe – 77 szkoleń, 758 uczestników,
- obsługa sonarów do celów poszukiwawczych – 7 szkoleń, 105 uczestników.

(akta kontroli tom III str. 259-265, Tom V str. 336-338, 449-532)

W wyniku analizy stopnia przeszkolenia strażaków ratowników wchodzących w skład SGR na dzień 30.06.2024 r.³⁵ stwierdzono następujące dane na temat potrzeb szkoleniowych w stosunku do wymaganej minimalnej liczby strażaków z kwalifikacjami.

³³ Zgłoszenie priorytetowe oznacza, że w związku z brakiem odpowiedniej liczby przeszkolonych strażaków, dana grupa ma problem z utrzymaniem deklarowanego poziomu gotowości operacyjnej. Takie potrzeby są realizowane w pierwszej kolejności.

³⁴ Jest to baza szkoleń realizowanych na potrzeby ksrg, w której na bieżąco monitorowana jest gotowość do realizacji poszczególnych przedsięwzięć szkoleniowych. Dane zawarte w PPD pozwalają na sterowanie procesem szkoleniowym zarówno przez wiodące w danej specjalizacji szkoły PSP, a w przypadku dużych potrzeb także na sterowanie centralne, z poziomu Komendy Główniej PSP, związane z zaplanowaniem i uruchamianiem dodatkowych szkoleń.

³⁵ Na podstawie zestawień kwalifikacji strażaków ratowników każdej SGR otrzymanych z KG PSP.

Największe potrzeby szkoleniowe wystąpiły w:

SGPR

- kwalifikacja - starszy strażak ratownik SGPR – 41 strażaków, tj. 57%,
- kwalifikacja – strażak ratownik przewodnik psa ratowniczego – 21 strażaków, tj. 58%,
- kwalifikacja - strażak ratownik oficer bezpieczeństwa SGPR – 10 strażaków tj. 42%.

SGRChem

- szkolenie z zakresu konstrukcji cystern drogowych i kolejowych oraz ich awaryjnego rozładunku – 824 strażaków, tj. 95%,
- szkolenie z zakresu rozpoznania minersko-pirotechnicznego – 180 strażaków, tj. 95%,
- szkolenie specjalistyczne w zakresie reagowania i ograniczania skutków zdarzeń radiacyjnych – 510 strażaków, tj. 66%.

SGRT - szkolenie z przemieszczania gabarytów – 259 strażaków, tj. 99%.

SGRW - szkolenie ratownik wysokościowy ksrg – 103 strażaków, tj. 21%.

SGRW-N - kwalifikacje młodszego nurka – 157 strażaków, tj. 31%.

(akta kontroli tom V str. 449-532, 603-607)

W kwestii problemów z realizacją szkoleń specjalistycznych dla strażaków ratowników SGR, Z-ca Komendanta Głównego PSP wyjaśnił m.in., że braki w zakresie przeszkolenia wynikają m.in. fluktuacji kadry w SGR związanej z odejściem na zaopatrzenie emerytalne oraz przeniesieniami na inne stanowiska służbowe. Natomiast w zakresie szkolenia dla SGRT z przemieszczania obiektów/ładunków wielkogabarytowych program został zatwierdzony dopiero 29 kwietnia 2024 r. i jeszcze nie wyszkolono odpowiedniej liczby funkcjonariuszy, a w przypadku szkolenia z zakresu awaryjnego rozładunku cystern drogowych i kolejowych, powołano zespół Komendanta Głównego PSP do opracowania założenia programowych – szkolenie nie było jeszcze realizowane.

W ustawie z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy - Prawo atomowe oraz ustawy o ochronie przeciwpożarowej³⁶ w art. 38 ust 7 ustalono limit wydatków budżetu państwa przeznaczonych na sfinansowanie przez wojewodów wydatków związanych z przystosowaniem krajowego systemu ratowniczo - gaśniczego do udziału w likwidacji zagrożenia, w tym w działaniach ratowniczych, w przypadku wystąpienia zdarzenia radiacyjnego, a także z przeszkoleniem strażaków w zakresie wykrywania źródeł niekontrolowanych. W latach 2020 - 2024 limit ten wynosił łącznie 44 466 tys. zł. PSP nie otrzymała na realizację ww. działań środków finansowych i nie mogła przystąpić do realizacji działań związanych z przeszkoleniem strażaków związanych z ochroną radiologiczną. Natomiast KG PSP rozpoczęła organizację szkoleń w zakresie ochrony radiologicznej oraz reagowania na zdarzenia radiacyjne³⁷ w Międzyresortowym Instytucie Techniki Radiacyjnej Politechniki Łódzkiej w Łodzi, które ukończyło 100 strażaków ratowników.

Szkolenia z zakresu rozpoznania minersko-pirotechnicznego są szkoleniami zewnętrznymi, realizowanymi przez Policję, Straż Graniczną i SOP. Funkcjonariusze PSP korzystali z wolnych miejsc jakie pozostawały na szkoleniach realizowanych przez poszczególne służby. W PSP dotychczas przeszkolono 19 strażaków.

Jak wyjaśnił Z-ca Komendanta Głównego PSP szkolenia takie są kosztowne i w małym stopniu dostępne z poziomu komend wojewódzkich PSP. Dodatkowo sytuacja za wschodnią granicą oraz sytuacja związana z rotacją funkcjonariuszy formacji uzbrojonych ogranicza dostępność miejsc na powyższe szkolenia. Planowane jest w przyszłości wyszkolenie własnych instruktorów, stworzenie

³⁶ Dz. U. z 2019 r. poz. 1593 ze zm.

³⁷ Program szkolenia specjalistycznego w zakresie reagowania i ograniczania zdarzeń radiacyjnych zatwierdzony przez Komendanta Głównego PSP w dniu 13.09.2022 r.

programu szkolenia bardziej dopasowanego do zadań realizowanych przez PSP oraz zwiększenie możliwości szkoleniowych strażaków w powyższym zakresie.

Na podstawie porozumień ze Służbą Ochrony Państwa, Strażą Graniczną i Policją oraz ustaleniu, że koszty: osobowe, materiałowe, wzajemnych szkoleń, będą pokrywane przez instytucję szkolącą, pozyskano w II połowie 2024 r. łącznie 14 miejsc.

(akta kontroli tom III str.158-161, tom IV str. 176, 312-319, tom V str. 350-351)

Doskonalenie zawodowe strażaków ratowników wchodzących w skład SGR

Doskonalenie zawodowe dla członków SGR uregulowano w „Zasadach organizacji doskonalenia zawodowego w PSP” zatwierdzonych przez Komendanta Głównego PSP w 2016 r. W dokumencie tym określono m.in. sposób organizacji doskonalenia zawodowego: w jednostkach ratowniczo-gaśniczych, na bazie których utworzono SGR oraz w ośrodkach szkolenia PSP dla członków SGR, dla koordynatorów ds. poszczególnych dziedzin ratownictwa oraz dowódców SGR. Ponadto w zasadach organizacji ratownictw ustalono, że w celu utrzymania stałej gotowości operacyjnej SGR opracowywane są roczne plany doskonalenia SGR stanowiące element planu doskonalenia jednostki ochrony przeciwpożarowej w strukturze, w której ta grupa funkcjonuje.

Według przyjętego w PSP systemu doskonalenia zawodowego Komendant Główny PSP nie monitorował realizacji doskonalenia zawodowego strażaków ratowników wchodzących w skład SGR w jednostkach PSP. Monitorowanie odbywało się na poziomie lokalnym.

Zgodnie z przyjętymi „Zasadami organizacji doskonalenia zawodowego w PSP” Komendant Główny PSP ustalił częstotliwość oraz formę doskonalenia wojewódzkich koordynatorów PSP poszczególnych dziedzin ratownictwa i dowódców SGR.

Na poziomie wojewódzkim za organizację doskonalenia zawodowego dla dowódców grup specjalistycznych odpowiedzialnym był koordynator poszczególnej dziedziny ratownictwa oraz naczelnik ośrodka szkolenia KW PSP.

Proces był realizowany poprzez: narady, odprawy służbowe, odprawy szkoleniowe.

Przyjęto rozwiązanie, że jedna z powyższych form doskonalenia zawodowego na poziomie komendy wojewódzkiej PSP odbywać się będzie nie rzadziej niż jeden raz w roku.

W przypadku poziomu centralnego doskonalenie zawodowe dla koordynatorów i dowódców specjalistycznych grup ratowniczych realizowane było przez szkoły Państwowej Straży Pożarnej, zgodnie z zakresem przydzielonej dziedziny ratownictwa. Szkolenia doskonalące organizowane mogły być w formie warsztatów tematycznych, konferencji oraz szkoleń. Komendant Główny PSP ustalił częstotliwość tych szkoleń na 1 raz na 5 lat. W okresie objętym kontrolą szkolenia takie przeprowadzono w CS PSP w Częstochowie (ratownictwo chemiczne, w tym obsługa tarcz balistycznych) dla 80 strażaków, w SA PSP w Krakowie (ratownictwo wysokościowe) dla 20 strażaków, w SA PSP w Poznaniu (ratownictwo wodne) dla 12 strażaków.

Ponadto jak wyjaśnił Z-ca Komendanta Głównego PSP, zarówno kadra dowódcza SGR, jak i koordynatorzy wojewódzcy SGR w ramach doskonalenia zawodowego mieli możliwość uczestniczenia w innych szkoleniach i warsztatach organizowanych przez szkoły PSP, przeznaczonych dla strażaków ratowników, w tym dla kadry instruktorskiej. W okresie objętym kontrolą zorganizowano 10 takich przedsięwzięć.

(akta kontroli tom II str. 176-177, III str. 2-6, tom V str. 533-596)

Ćwiczenia ratownicze, w których brały udział SGR.

Zasady organizacji ćwiczeń ratowniczych pododdziałów centralnego odwodu operacyjnego (coo), w tym SGR, które wchodzi w skład coo, zostały zawarte w „Ramowych wytycznych do przeprowadzenia międzywojewódzkich ćwiczeń coo ksrg na lata 2022 - 2025” oraz Wytycznych organizacji ćwiczeń oddziałów i pododdziałów

coo ksrg stanowiących załącznik nr 7 „Zasad organizacji coo ksrg”. Na podstawie ww. Zasad komendanci wojewódzcy i szkół PSP organizowali ćwiczenia SGR przynajmniej raz na dwa lata, z obowiązkiem udziału w tych ćwiczeniach każdej SGR przynajmniej jednokrotnie.

W okresie objętym kontrolą odbyły się trzy krajowe ćwiczenia ratownicze oraz jedno międzynarodowe ćwiczenie ratownicze przeprowadzone na terenie Polski, w których brały udział SGR. Były to:

- 1) ćwiczenia „LUBUSKIE ŻYWIOŁY 2023”, które odbyły się w dniach 28 - 30 marca 2023 r. na terenie powiatu zielonogórskiego i krośnieńskiego w województwie lubuskim. Scenariusz ćwiczeń zakładał zwalczanie skutków zdarzeń pożarów długotrwałych i o dużych rozmiarach, powstałych w wyniku katastrofy komunikacyjnej. W ćwiczeniu wzięły udział: cztery specjalistyczne grupy ratownictwa chemiczno-ekologicznego, trzy specjalistyczne grupy ratownictwa wodno-nurkowego, trzy specjalistyczne grupy ratownictwa wysokościowego, dwie specjalistyczne grupy ratownictwa technicznego, dwie grupy sonarowe, dwie grupy poszukiwawczo-ratownicze;
- 2) ćwiczenia „SIEKAWICA 2023”, które odbyły się w dniach 18 - 20 lipca 2023 r. na terenie powiatu szczycieńskiego w województwie warmińsko-mazurskim. Scenariusz ćwiczeń zakładał zwalczanie skutków zdarzeń długotrwałych i o dużych rozmiarach, powstałych w wyniku katastrofy w ruchu lądowym. W ćwiczeniu wzięły udział: specjalistyczna grupa ratownictwa wodno-nurkowego i specjalistyczna grupa ratownictwa chemiczno-ekologicznego;
- 3) ćwiczenia „BESKID-24”, odbyły się w dniach 19 - 21 marca 2024 r. na terenie powiatu nowosądeckiego i limanowskiego w województwie małopolskim. Scenariusz ćwiczeń zakładał zwalczanie skutków zdarzeń długotrwałych o dużych rozmiarach, powstałych w wyniku katastrofy komunikacyjnej. W ćwiczeniu wzięły udział: trzy specjalistyczne grupy ratownictwa chemiczno-ekologicznego, trzy specjalistyczne grupy ratownictwa wodno-nurkowego, trzy specjalistyczne grupy ratownictwa wysokościowego, trzy specjalistyczne grupy ratownictwa technicznego, dwie grupy poszukiwawczo-ratownicze i specjalistyczna grupa sonarowa;
- 4) ćwiczenia „COOPERATION 2023”, które odbyły się w dniach 3 - 5 września 2023 r. na terenie powiatu ostrowskiego w województwie mazowieckim, scenariusz ćwiczeń zakładał sprawdzenie współdziałania sił i środków krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego oraz grup międzynarodowych podczas zdarzeń o dużych rozmiarach związanych z zagrożeniami CBRN. W ćwiczeniu wzięły udział: dwie specjalistyczne grupy ratownictwa chemiczno-ekologicznego, dwie specjalistyczne grupy ratownictwa wysokościowego, specjalistyczna grupa ratownictwa wodno-nurkowego i specjalistyczna grupa ratownictwa technicznego. Ponadto w ćwiczeniu wzięło udział pięć grup ratownictwa chemicznego z Litwy, Estonii, Rumunii, Ukrainy, Mołdawii.

Przed każdym ćwiczeniem ratowniczym, wydawany był rozkaz Komendanta Głównego PSP w sprawie ich organizacji, w którym zawarte były m.in. informacje nt.: sił i środków przewidzianych do udziału w ćwiczeniu, wykazu osób zespołu organizacji ćwiczenia, zespołu rozjemców, zespołu pozoracji, preliminarza wydatków na ich organizację. Wraz z rozkazem opracowywana była stosowna dokumentacja w tym scenariusz ćwiczeń. Po zakończeniu ćwiczeń członkowie zespołu rozjemców, sporządzali oceny ćwiczeń.

Wnioski i spostrzeżenia z krajowych ćwiczeń ratowniczych organizowanych w 2023 r. przedstawiono również podczas rocznej odprawy kadry dowódczej centralnego odvodu operacyjnego i udostępniono w formie elektronicznej na serwerze KG PSP.

(akta kontroli tom II str. 192-226, tom III str. 232-251)

Na poziomie lokalnym (województwa, powiaty) w okresie objętym kontrolą SGR ćwiczyły łącznie 2 893 razy³⁸ w tym:

- specjalistyczne grupy ratownictwa wodno-nurkowego - 1 479 ćwiczeń;
- specjalistyczne grupy ratownictwa wysokościowego - 328 ćwiczeń;
- specjalistyczne grupy ratownictwa chemiczno-ekologicznego - 419 ćwiczeń;
- specjalistyczne grupy ratownictwa technicznego - 253 ćwiczenia;
- specjalistyczne grupy poszukiwawczo-ratownicze -150 ćwiczeń;
- specjalistyczne grupy sonarowe - 264 ćwiczenia.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Komendant Główny PSP stworzył efektywny system szkolenia specjalistycznego strażaków wchodzących w skład SGR, chociaż organizowane szkolenia w poszczególnych dziedzinach nie zawsze zaspakajały istniejące potrzeby, co było związane m.in. z fluktuacją kadr oraz ograniczeniami finansowymi. Komendant Główny PSP ustanowił ramy organizacyjne i przeprowadził w okresie objętym kontrolą szereg ćwiczeń ratowniczych z udziałem SGR.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednakże uwagę, że brak nominalnej liczby ratowników w 15 specjalistycznych grupach oraz braki w wymaganym wyszkoleniu strażaków ratowników specjalistycznych grup może wpływać na obniżenie gotowości operacyjnej SGR.

OBSZAR

3. Wyposażenie SGR i strażaków ratowników.

Normatywy wyposażenia SGR

Opis stanu
faktycznego

Normatyw wyposażenia jednostek PSP został określony w rozporządzeniu MSWiA z dnia 14 czerwca 2023 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad wyposażenia jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej³⁹, gdzie w załączniku nr 4 ustalono normy minimalnego wyposażenia w sprzęt specjalistyczny, pojazdy i środki techniczne dla jednostek organizacyjnych PSP, w ramach których funkcjonują specjalistyczne grupy ratownicze.

W celu uzgodnienia aktualnie obowiązujących tabel wyposażenia w sprzęt dla poszczególnych województw i szkół PSP, w tym wyposażenia SGR, Komendant Główny PSP Decyzją Nr 53 z dnia 17 czerwca 2020 r. powołał Zespół do opiniowania tabel wyposażenia dla jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej, ustalonych przez komendantów wojewódzkich i komendantów szkół PSP. Tabele wyposażenia zostały zaakceptowane przez Zastępcę Komendanta Głównego PSP w dniu 28 czerwca 2024 r., tj. w terminie wymaganym zapisami ww. rozporządzenia. Wymagania dotyczące minimalnego wyposażenia SGR w zależności od stopnia gotowości operacyjnej zostały uszczegółowione w Zasadach organizacji poszczególnych ratownictw.

Jak wyjaśnił Z-ca Komendanta Głównego PSP w okresie objętym kontrolą nie prowadzono analizy kompletności wyposażenia SGR. Analizy kompletności wyposażenia SGR w zakresie pojazdów wykonywane były podczas uzgadniania wojewódzkich tabel wyposażenia, a bieżące analizy kompletności wyposażenia prowadzone były na poziomie jednostek ratowniczo-gaśniczych, na bazie których funkcjonują SGR.

(akta kontroli tom III str. 6-8, 29-36, 292-293, tom V str. 449-532)

³⁸ Na podstawie zestawień SGR otrzymanych od KG PSP.

³⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1198.

Wypożyczenie SGR

W wyniku analizy zestawień wyposażenia poszczególnych SGR wg stanu na 30 czerwca 2024 r. ustalono, że braki/niedobory sprzętowe powyżej 50% występowały w następujących grupach:

- SGPR (na 230 pozycji sprzętowych/52 pozycje niedoborów) co stanowiło 22,6%,
- SGS (na 29 pozycji sprzętowych/5 pozycje niedoborów) co stanowiło 17,2%,
- SGRW (na 117 pozycji sprzętowych/5 pozycje niedoborów) co stanowiło 4,3%,
- SGRChem (na 122 pozycje sprzętowych/3 pozycje niedoborów) co stanowiło 2,5%,
- SGRW-N (na 89 pozycje sprzętowych/2 pozycje niedoborów) co stanowiło 2,2 %,

Ustalono, że ukompletowanie i wyposażenie przedstawiało się następująco:

SGPR:

W grupie pojazdów brak było samochodu do transportu zespołu ratowniczego i wyposażenia 1 szt. (5%) oraz samochodu podzespołu poszukiwawczo-ratowniczego 1 szt. (14%).

Największe braki występowały w pozycjach sprzętowych: ubranie wiatro- i wodoodporne, membranowe (92%), bielizna termoaktywna zima (kpl) (61%), buty trekkingowe wysokie z warstwą membranową oraz podeszwą antypoślizgową (88%), urządzenie nawigacji satelitarnej z obrotową namierzającą psa (50%), kamizelka przewodnika lub zestaw zasobników do kamizelki taktycznej (kpl) (83%), plecak na wyposażenie psa (78%), obrotowa zwykła (68%), obrotowa szybko rozkładalna (56%), smycz długa (3 m) (73%), smycz z karabinkiem typu kong frog (1,5 m) (63%), kamera inspekcyjna na giętym przewodzie (38%), bezzałogowy statek powietrzny (57%), licznik butli (43%), poduszki wysokociśnieniowe - zestaw wysokiego podnoszenia (57%), osprzęt do poduszek (57%), pompa ręczna podnośników (46%), podnośniki hydrauliczne ręczne (50%), zestaw do zasilania sieciowego dla urządzeń akumulatorowych (57%), urządzenie do kruszenia betonu (71%), urządzenie do wbijania prętów (71%), maska dla osób ewakuowanych (50%), kolorowe taśmy ostrzegawcze w trzech kolorach (48%), chemiczne światło w trzech kolorach (48%), system kontroli ratowników przebywających w strefie zagrożenia (71%), laser krzyżowy (43%), poziomica elektroniczna (57%), wskaźnik rozwarcia szczelin (71%), radiostacje przenośne w wykonaniu EX (93%), chemiczne światło w trzech kolorach (43%).

SGRChem:

W grupie pojazdów brak było samochodów ratownictwa technicznego minimum średni 12 szt. (25%) oraz samochodów lekkich rozpoznawczo-ratowniczych typu pick-up 3 szt.

Największe niedobory występowały w pozycjach: kombinezon taktyczny jednoczęściowy (70%), papierki wskaźnikowe oleju w wodzie – (35%), zestaw analizy kolorymetrycznej do typowania właściwości lub grup związków niebezpiecznych (56%), detektor jednogazowy (pomiar dyfuzyjny) (69%), szybkie testy biologiczne: węgiel, botulina, rycyna, dżuma, SEB, białka (40%), światło chemiczne (38%), separator olejowy (23%), skimer kanałowy (26%), skimer rzeczny (26%), zapor elastyczna (37%), rękawy sorpcyjne (36%), taśma sorpcyjna (32%).

SGRT:

Niedobory w wyposażeniu w samochody wyniosły: samochód ratownictwa technicznego (SRT) – 2 szt. (22%), ciężki samochód ratownictwa technicznego (SCRT) – 2 szt. (10%), ciężki samochód ratownictwa technicznego-holownik (SCRT) – 1 szt. (7%).

Największe niedobory występowały w następujących pozycjach sprzętowych: trawersa transportowa typu H o nośności min. 2 500 kg (28%), zbloca linowe podwójne z ruchomymi okładzinami: 4 x 12 t (46%), zbloca linowe podwójne z ruchomymi okładzinami: 2 x 15 t (40%), hełm do ratownictwa technicznego (zgodny z normą PN-

EN 16473) (15%), kombinezon jednoczęściowy SGRT (16%), rękawice techniczne (parametry minimalne zgodnie z normą EN 388: 4543) (13%).

SGRW:

W grupie pojazdów brak było samochodów ratownictwa wysokościowego – 3 szt. (10%).

Ponadto największe niedobory występowały w pozycjach: ubranie podstawowe (47%), kombinezon zewnętrzny (29%), kombinezon wewnętrzny ocieplający (45%), letnie ubranie dwuczęściowe do treningów kondycyjnych i górskich typu „softshell” (46%), buty taktyczne (43%), torba (plecak, wór) na wyposażenie osobiste (63%), lina statyczna kevlarowa o długości 100 m w worze (33%), rzutka arborystyczna z linką 50 m (32%), śpiwór do ochrony cieplnej poszkodowanego (27%), suchy skafander ratowniczy z kapturem i rękawicami (26%), hak mocujący do tyczki (41%), agregat prądotwórczy przenośny cichobieżny (45%), pętla ratownicza (67%), kamizelka ratunkowa pneumatyczna (75%).

SGRW-N:

W grupie pojazdów brak było lekkich samochodów ratownictwa wodnego – 4 szt. (14%), średnich samochodów ratownictwa wodnego – 3 szt. (10%). Ponadto największe niedobory występowały w pozycjach: skafander nurkowy typ mokry (34%), ubranie ochronne (zestawy) (37%), okulary przeciwsłoneczne (74%), czapka i rękawiczki ocieplane (50%), sprężarka powietrzna o wydajności minimum 200 l/min i ciśnieniu roboczym 30 Mpa (33%), zestaw łączności bezprzewodowej (25%).

SGS:

W grupie pojazdów brak było lekkich pojazdów ratownictwa wodnego - 6 szt. (40%). Ponadto największe niedobory występowały w następujących pozycjach sprzętowych: łódź kabinowa lub z zadaszeniem i silnikiem (20%), komputer przenośny bryzgoszczelny z matrycą matową (33%), sonar holowany - komplet z interfejsem, kablolinami różnej długości (15m, 50m) (36%), zwijadło elektryczne do kabloliny (80%), łódź kabinowa lub z zadaszeniem i silnikiem, z wyposażeniem (33%), wodoodporne (membranowe) ubranie ochronne z ocieplaczem (flotacyjne) (24%).

(akta kontroli tom V str. 449-532, 607-612)

Finasowanie SGR

W Komendzie Głównej PSP nie dokonywano analizy dotyczące kosztów utrzymania specjalistycznych grup ratowniczych.

Zastępca Komendanta wyjaśnił: „Finasowanie SGR spoczywa na komendantach powiatowych (miejskich) PSP, w których dana SGR funkcjonuje, przy wsparciu komendantów wojewódzkich PSP. Komenda Główna PSP w ramach zakupów centralnych wspiera finansowo funkcjonowanie SGR, zgodnie z możliwościami finansowymi oraz zgłaszanymi potrzebami. KG PSP występuje wyłącznie o dodatkowe środki na pokrycie kosztów udziału SGR, odtworzenie zniszczonego sprzętu dla grup biorących udział w działaniach ratowniczych o charakterze międzynarodowym (np. trzęsienie ziemi w Turcji, gaszenie pożarów lasów w Grecji czy Francji) m.in. ze środków rezerwy ogólnej budżetu państwa czy środków Komisji Europejskiej w ramach Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności (...). Komenda Główna PSP nie uczestniczy w procesie planowania budżetu państwa w części 85, jest to zadanie komend wojewódzkich PSP we współpracy z właściwymi urzędami wojewódzkimi”.

Komendant Główny PSP podejmował działania mające na celu pozyskanie środków na finansowanie wyposażenia specjalistycznych grup ratowniczych w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. W okresie 1.01.2023 r. - 30.06.2024 r. zarządzał projektem pn.: „Usprawnienie systemu ratownictwa na drogach – etap IV”, w ramach którego zakupiono dwa samochody-laboratoria dla wiodących grup radiacja/biologia

w wysokości 23 985 tys. zł oraz koordynował projekt pn.: „Wsparcie systemu ratowniczo – gaśniczego”, w ramach którego zakupiono sprzęt⁴⁰ na łączną kwotę 43 114,2 tys. zł.

Do Komendy Głównej PSP wpływały wnioski z komend wojewódzkich PSP o dofinansowanie SGR, które zostały zrealizowane ze środków finansowych będących w dyspozycji Komendanta Głównego PSP. Środki te pochodziły z wpływów uzyskanych ze składek z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia od ognia, przekazywanych przez zakłady ubezpieczeń na podstawie art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej i dotyczyły zakupu:

- tarcz balistycznych – 66,4 tys. zł⁴¹,
- psów ratowniczych - 88 tys. zł⁴²,
- sprzętu dla SGRWN i SGRChem – 100 tys. zł⁴³,
- samochodu specjalnego SGRChem – 799,9 tys. zł⁴⁴.

Ponadto udzielono zamówień w związku z realizacją umowy o udzielenie dotacji⁴⁵ – grant na „Dostawę wyposażenia dla modułów GFFFV do działań w warunkach śródziemnomorskich - kurtek i spodni do działań w przestrzeniach otwartych, lekkich hełmów z goglami, masek twarzowych z ochroną karku oraz toreb transportowych, przyznany przez Unię Europejską Komendzie Głównej PSP”. Postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego realizowano w Komendzie Wojewódzkiej PSP w Szczecinie. Łączny wydatek stanowił 1 880,5 tys. zł, z czego wkład Komisji Europejskiej to 289,3 tys. EUR.

W Państwowej Straży Pożarnej nie funkcjonował jednolity system motywacyjny dedykowany strażakom pełniącym służbę w jednostkach, na których bazie utworzono SGR. Działania motywacyjne wobec strażaków PSP (w tym m.in. członka SGR) w głównej mierze pozostawały w kompetencji przełożonego uprawnianego do jego mianowania. Biorąc pod uwagę fakt, że SGR w PSP zorganizowane były na bazie jednostek ratowniczo-gaśniczych (JRG), stanowiących komórki organizacyjne komend powiatowych (miejskich) PSP, to właśnie na kierownikach tych jednostek organizacyjnych PSP spoczywało zadanie motywowania podległych strażaków. Zastępca Komendanta oświadczył, że w KG PSP trwają prace nad „Strategią Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej na lata 2024-2027”, która zakłada, że jednym z celów będzie opracowanie systemu motywacyjnego dla instruktorów i liderów z poszczególnych dziedzin ratownictwa specjalistycznego, jak również innych członków grup specjalistycznych.

(akta kontroli tom III str. 276-278, 325-327, tom IV str. 11-16)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁴⁰ Sprzęt analityczny wykorzystujący metodę IMS, FTIR, Ramana, monitor skażeń promieniotwórczych, zestaw do gaszenia lasów dla SGRW współpracujących ze śmigłowcem, zdalnie sterowany pojazd do gaszenia pożarów i likwidacji zagrożeń CBRNE wraz z platformą, zestaw sztabowy dla ciężkiej grupy poszukiwawczo ratowniczej, zestaw sprzętu akumulatorowego i ręcznego dla grup poszukiwawczo ratowniczych, zestaw logistyczny dla ciężkiej grupy poszukiwawczo ratowniczej, zestaw ratowniczy dla ciężkiej grupy poszukiwawczo ratowniczej, zestaw sprzętu technicznego dla zespołu ratowniczego ciężkiej grupy poszukiwawczo-ratowniczej, zestaw stabilizacji aktywnej dla ciężkiej grupy poszukiwawczo ratowniczej.

⁴¹ KM PSP Legnica – 28 500 zł – 06.11.2023 r., KM PSP Bielsko-Biała –16 000 zł – 31.10.2023 r., KP PSP Ostrów – 21 894 zł – 31.03.2024 r.

⁴² KM PSP w Gdańsku – 20 000 zł – 10.07.2023 r., KM PSP Jastrzębie Zdrój – 16 000 zł – 11.07.2023 r., KM PSP Jastrzębie Zdrój -16 000 zł – 26.03.2024 r., KM PSP m.st. Warszawy – 16 000 zł – 16.05.2023 r., KM PSP Poznań – 20 000 zł – 04.08.2023 r.

⁴³ KM PSP Konin – zadanie: sprzęt dla SGRW-N i SGRChem – 100 000 zł - 07.06.2023 r.

⁴⁴ KM PSP Poznań – zadanie: zakup samochodu specjalnego – 799 949 zł – 16.08.2023 r.

⁴⁵ ECHO/PREP/INT/SUB/2022/883344/Adaptation/ PL/GFFFV.

Ocena cząstkowa

Komendant Główny PSP podejmował działania mające na celu pozyskanie środków na finansowanie wyposażenia specjalistycznych grup ratowniczych. Do Komendy Głównej PSP wpływały również wnioski z komend wojewódzkich PSP o dofinansowanie SGR, które były realizowane. Niemniej jednak NIK zwraca uwagę, że nie zapewniono centralnego finansowania specjalistycznych grup ratowniczych. Ponadto w Państwowej Straży Pożarnej nie funkcjonował jednolity system motywacyjny dedykowany strażakom pełniącym służbę w jednostkach, na których bazie utworzono SGR. Zdaniem NIK zasadnym byłoby podjęcie działań celem wprowadzenia systemowego finansowania SGR oraz stworzenia jednolitego systemu motywacyjnego dla strażaków pełniących służbę w SGR.

Specjalistyczne grupy ratownicze PSP na obszarze kraju były w zasadzie wyposażone w niezbędne pojazdy oraz specjalistyczny sprzęt i wyposażenie ratownicze. Stwierdzone w toku kontroli niedobory sprzętu i wyposażenia nie miały istotnego wpływu na prowadzenie działań ratowniczych, natomiast mogły mieć wpływ na obniżenie gotowości operacyjnej SGR.

OBSZAR

4. Utrzymanie przez SGR nominalnej gotowości operacyjnej.

Opis stanu faktycznego

Monitoring bieżącej gotowości operacyjnej SGR

Sposób realizacji monitoringu bieżącej gotowości operacyjnej specjalistycznych grup ratowniczych został określony w „Zasadach monitoringu sił i środków ksrg”, które zostały zatwierdzone przez Komendanta Głównego PSP w dniu 29 marca 2013 r. Zgodnie z tymi zasadami monitoring poziomu gotowości grup specjalistycznych realizowany był za pomocą zestawień tabelarycznych. Codziennie każda grupa deklarowała swój poziom gotowości i stosowną informację przesyłała do właściwego miejscowo stanowiska kierowania komendanta powiatowego (miejskiego) PSP lub szkolnego stanowiska kierowania. Dyżurny Operacyjny Kraju SK KG PSP na podstawie otrzymanych zestawień tabelarycznych z każdego SK KW PSP oraz CS PSP w Częstochowie przygotowywał zbiorcze zestawienie poziomów gotowości wszystkich specjalistycznych grup ratowniczych do godz. 11.00. Zestawienie to przekazywane było do wszystkich SK KW PSP oraz do koordynatorów odpowiedzialnych za poszczególne specjalizacje ratownicze, a także do kierownictwa Biura Planowania Operacyjnego (BPO) oraz naczelników wydziałów w BPO. Przy braku gotowości grupy, w przypadku zaistnienia zdarzenia służba dyżurna SK KW (na terenie województwa) lub SK KG (między województwami) podejmowała decyzję o zadysponowaniu najbliższej SGR. W przypadku zmiany gotowości grupy w ciągu doby, właściwe Stanowisko Kierowania KW PSP informowało o tym fakcie telefonicznie Stanowisko Kierowania KG PSP. Z-ca Komendanta wyjaśnił, że prowadzone są prace nad usprawnieniem procesu monitorowania gotowości operacyjnej SGR w trybie on-line.

(akta kontroli tom III str. 37-83)

Z-ca Komendanta Głównego PSP wyjaśnił m.in. że analizowanie poziomów gotowości operacyjnej SGR oraz przyczyn jej obniżenia dokonuje się w trybie codziennym lub okresowym. Tryb okresowy polega na monitoringu realizacji Krajowego planu rozwoju sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego PSP, który jest prowadzony na bieżąco, szczególnie w okresie, kiedy jest aktualizowany rozkaz Komendanta Głównego PSP w sprawie organizacji centralnego odwodu operacyjnego ksrg, w którym zawarty jest załącznik z wykazem m.in. specjalistycznych grup ratowniczych. Rozkaz aktualizowany jest przeważnie raz w roku. W zależności od charakteru przyczyn wpływających na obniżenie gotowości operacyjnej, w szczególności dotyczy to okresu jej trwania, podejmowane są kroki w postaci wystąpień zgodę KG PSP na czasowe odstępstwo od wymagań. Ponadto, jeżeli w monitoringu gotowości operacyjnej SGR pojawia się tendencja obniżenia

poziomu gotowości dla danej SGR, osoby odpowiedzialne za nadzór nad SGR w Biurze Planowania Operacyjnego KG PSP, kontaktują się bezpośrednio z wyznaczonymi funkcjonariuszami z poziomu województwa lub dowódcami SGR w celu wyjaśnienia przyczyn jej obniżenia i podejmują kroki w celu utrzymania wymaganego poziomu gotowości.

(akta kontroli tom III str. 84-85)

Analiza gotowości operacyjnej w okresie od 1.01.2023 r. do 30.06.2024 r. wykazała, iż najmniejszy brak gotowości operacyjnej⁴⁶ odnotowano w województwie wielkopolskim (0,2%), świętokrzyskim (0,4%) oraz lubelskim (0,7%). Największy wskaźnik odnotowano natomiast w województwie zachodniopomorskim (19,6%), warmińsko-mazurskim (10,9%) oraz podkarpackim (8,8%)⁴⁷.

Kontrola wykazała, że 13 SGR⁴⁸ nie miało gotowości operacyjnej od 121 dni (22,1%) do 365 dni (100%)⁴⁹.

Z-ca Komendanta Głównego PSP wyjaśnił m.in., że w przypadku ww. grup brak gotowości operacyjnej spowodowany był przede wszystkim brakami kadrowymi, szkoleniowymi oraz sprzętowymi. Działania KG PSP polegały na priorytetowym kierowaniu funkcjonariuszy na niezbędne szkolenia.

Ponadto w okresie objętym kontrolą 12 SGR nie utrzymywały nominalnej gotowości operacyjnej⁵⁰ od 284 dni – 51,9% do 365 dni – 100%⁵¹.

Zastępca Komendanta PSP wyjaśnił, że przyczyną braku nominalnej gotowości operacyjnej był niedobór odpowiedniej liczby ratowników z kwalifikacjami lub wycofanie sprzętu niezbędnego do realizacji zadań danej grupy. Nadto wskazał, iż w przypadku braków w zakresie wyszkolonej kadry SGR w Komendzie Głównej, Biuro Edukacji podejmowało czynności związane z realizacją szkoleń specjalistycznych przez Szkoły PSP oraz ośrodki szkolenia komend wojewódzkich PSP.

(akta kontroli tom IV str. 209-216, tom V str. 342-348, 449-532, 598-599)

Działania ratownicze prowadzone przez SGR

W latach 2023 – I połowa 2024 SGR uczestniczyły w 3 637 działaniach ratowniczych, w tym:

- specjalistyczne grupy ratownictwa wodno-nurkowego - 1 166 działań;
- specjalistyczne grupy ratownictwa wysokościowego - 228 działań;
- specjalistyczne grupy ratownictwa chemiczno-ekologicznego - 1 536 działań;
- specjalistyczne grupy ratownictwa technicznego - 180 działań;

⁴⁶ Wskaźniki procentowe dotyczą liczby dni, w których SGR nie utrzymywały żadnego poziomu gotowości operacyjnej w stosunku do liczby dni w okresie, w którym dana SGR funkcjonowała.

⁴⁷ Pozostałe województwa kształtowały się na poziomie: śląskie (1,2%), kujawsko-pomorskie (2,4%), lubuskie (2,8%), łódzkie (2,9%), opolskie (3,0%), małopolskie (3,4%), pomorskie (3,9%), podlaskie (4,1%), dolnośląskie (4,9%), mazowieckie (5,2%).

⁴⁸ Przyjęto wskaźnik powyżej 20%, kiedy SGR nie utrzymywały żadnego poziomu gotowości operacyjnej w stosunku do liczby dni w okresie, w którym dana SGR funkcjonowała.

Brak gotowości operacyjnej: SGRW „Radom 7” - 121 dni - 22,1%, SGRW-N „Kormoran” (Olsztyn - Giżycko) - 129 dni - 23,6%, SGS „Suwałki” - 134 dni - 24,5%, SGRW-N „Jelenia Góra” - 138 dni - 25,2%, SGRW-N „Gdańsk-Kościęrzyna” - 103 dni - 28,2%, SGRT „Koszalin” - 163 dni - 29,8%, SGS „Warszawa 5” - 164 dni - 30 %, SGRT „Stargard” - 166 dni - 30,3%, SGRW-N „Węgorzewo” - 177 dni - 32,4%, SGRT „Chrzanów” - 182 dni - 33,3%, SGPR „Białogard” - 244 dni - 44,6%, SGRW „Kołobrzeg” - 381 dni - 69,7%, SGRT „Mielec” - 365 dni - 100%.

⁵⁰ Wskaźniki procentowe dotyczą liczby dni, w których SGR nie utrzymywały nominalnej gotowości operacyjnej, tj. wyznaczonej rozkazem o jej utworzeniu, w stosunku do liczby dni w okresie, w którym dana SGR funkcjonowała.

⁵¹ SGPR „Poznań” - nie utrzymywała nominalnej gotowości operacyjnej przez 284 dni - 51,9%, SGPR „Wałbrzych 1” - 286 dni - 52,3%, SGRW-N „Bytom” - 292 dni - 53,4%, SGRW „Gdynia” „Rumia” - 293 dni - 53,6%, SGRW „Poznań” - 300 dni - 54,8%, SGPR „Gdańsk” - 303 dni - 55,4%, SGPR „Warszawa 9” - 328 dni - 60 %, SGRW „Białystok 1” - 331 dni - 60,5%, SGRW „Kołobrzeg” - 381 dni - 69,7%, SGRT „Gdańsk” - 425 dni - 77,7%, SGRT „Wrocław 4” - 467 dni - 85,4%, SGRT „Mielec” - 365 dni - 100%.

- specjalistyczne grupy poszukiwawczo-ratownicze - 162 działania;
- specjalistyczne grupy sonarowe - 365 działań.

(akta kontroli tom V str. 449-532)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Komendant Główny PSP ustalił zasady monitoringu sił i środków kserg oraz w systemie codziennym monitorował gotowość operacyjną SGR oraz podejmował działania celem utrzymania tej gotowości. NIK zauważa jednak, że w okresie objętym kontrolą 13 SGR nie miało gotowości operacyjnej w okresie powyżej 121 dni, a 12 SGR nie utrzymywały nominalnej gotowości powyżej 284 dni, co było spowodowane brakami kadrowymi, szkoleniowymi oraz sprzętowymi, Ochronę przydzielonych tym grupom obszarów przejmowały sąsiednie SGR.

OBSZAR

5. Sprawowanie przez Komendanta Głównego PSP nadzoru nad przygotowaniem i funkcjonowaniem SGR.

Opis stanu
faktycznego

Inspekcje gotowości operacyjnej SGR.

W Zasadach organizacji centralnego odwodu operacyjnego krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego z dnia 20 stycznia 2022 r. w załączniku nr 6 określono wytyczne prowadzenia inspekcji gotowości operacyjnej oddziałów i pododdziałów centralnego odwodu operacyjnego krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.

Inspekcje gotowości operacyjnej pododdziałów centralnego odwodu operacyjnego, w tym SGR, realizowane przez zespół Komendanta Głównego PSP, prowadzone były podczas organizacji krajowych ćwiczeń ratowniczych. Ćwiczenia tego szczebla były realizowane cztery razy w roku. Przy wyborze inspekcjonowanej grupy brano pod uwagę czy grupa była już kontrolowana przez zespół KG PSP oraz ilość inspekcji SGR danej specjalizacji.

W okresie objętym kontrolą zespoły inspekcyjne Komendanta Głównego PSP przeprowadziły pięć inspekcji gotowości operacyjnej specjalistycznych grup ratowniczych⁵² wchodzących w skład pododdziałów centralnego odwodu operacyjnego, co stanowi 2,6% wszystkich SGR.

Odnosnie do liczby przeprowadzonych inspekcji Z-ca Komendanta Głównego PSP wyjaśnił, m.in., że ich ilość była wystarczająca do pozyskania wiedzy o rzeczywistym stopniu przygotowania operacyjnego SGR, ponieważ równolegle w 2023 roku zostało przeprowadzonych 217 inspekcji pododdziałów coo przez zespoły komendantów wojewódzkich PSP. Ponadto zgodnie z Zasadami planowania i sprawozdawczości prowadzonych inspekcji gotowości operacyjnej zatwierdzonymi 29 czerwca 2020 r. przez Komendanta Głównego PSP, przy planowaniu inspekcji pododdziałów coo na dany rok przyjmowano założenie, że każdy pododdział coo ma być poddany inspekcji przynajmniej raz na dwa lata i to założenie było realizowane.

Z-ca Komendanta poinformował również, że inspekcje gotowości operacyjnej to jedno z narzędzi do weryfikacji rzeczywistego przygotowania operacyjnego SGR. Na co dzień informacje w tym zakresie pozyskiwane były z monitoringu poziomu gotowości operacyjnej SGR, prowadzonej przez stanowiska kierowania PSP oraz z SWD PSP, np.: w zakresie wyposażenia i pojazdów wystawionych z pododdziału bojowego. Ponadto wiedza ta mogła być jeszcze uzupełniana z analiz potrzeb szkoleniowych, zgłaszanych do KG PSP, czy też wniosków lub rekomendacji zgłaszanych podczas odpraw, warsztatów, szkoleń, posiedzeń zespołów zadaniowych, a przede wszystkich doświadczeń płynących z udziału w działaniach ratowniczych i ćwiczeniach.

⁵² SGRW Kielce, 1.02.2023 r., SGRW Łódź, 2.02.2023 r., SGRW Bydgoszcz, 3.02.2023 r., SGRW-N Legnica 1, 30.03.2023 r., SGRT Dąbrowa Górnicza, 20.03.2024 r.

Biorąc pod uwagę liczbę funkcjonujących SGR (194) wątpliwości NIK budzi przyjmowana do realizacji w ciągu roku liczba inspekcji SGR (jedynie cztery inspekcje) w roku realizowanych przez zespoły Komendanta Głównego PSP, co może być niewystarczające do ustalenia rzeczywistego przygotowania SGR do działań.

W wyniku inspekcji prowadzonych przez KG PSP formułowano stosowne uwagi i wnioski. Komendant Główny PSP pomimo wydanych wniosków m.in. w zakresie braków sprzętowych i wyposażenia indywidualnego, nadmiernego zużycia sprzętu nie analizował stopnia realizacji uwag i wniosków.

Z-ca Komendanta Głównego PSP wyjaśnił: „W przypadku stwierdzenia znaczących nieprawidłowości podczas ww. inspekcji Komendant Główny sporządza tzw. wystąpienie poinspekcyjne do właściwej Komendy Wojewódzkiej PSP. Wówczas każdorazowo zbiera i analizuje odpowiedzi w sprawie realizacji zaleceń i wniosków. Na wymienione pięć inspekcji gotowości operacyjnej specjalistycznych grup ratowniczych Komendant Główny PSP nie sporządzał wystąpień poinspekcyjnych, w związku z tym nie zbierał i nie oczekiwał powiadomienia od komendantów wojewódzkich PSP na temat realizacji uwag i wniosków wskazanych w protokole inspekcji (....) Komenda Główna PSP nie zbiera wniosków poinspekcyjnych z inspekcji pododdziałów odwołów operacyjnych zarządzanych przez komendantów wojewódzkich PSP, w związku z czym nie analizuje również sposobu i terminów ich wdrożenia.”

Zdaniem NIK analiza realizacji uwag i wniosków stwierdzonych podczas inspekcji jest kluczowa z kilku powodów m.in. pozwala zidentyfikować czy podjęte działania naprawcze poprawiają procesy, minimalizują ryzyka oraz zwiększają efektywność działalności specjalistycznych grup ratowniczych. Regularna analiza pozwala na wczesne wykrycie potencjalnych zagrożeń i podjęcie działań zapobiegawczych. Ponadto kontrole (inspekcje) mają na celu zapewnienie zgodności z przepisami prawnymi oraz wewnętrznymi procedurami. Weryfikacja realizacji uwag i wniosków pozwala upewnić się, że organizacja pozostaje w zgodzie z tymi wymaganiami. Dzięki analizie można zidentyfikować obszary wymagające doskonalenia i wdrożyć odpowiednie zmiany. Systematyczne wdrażanie i analizowanie uwag i wniosków z kontroli (inspekcji) może prowadzić do ogólnej poprawy funkcjonowania specjalistycznych grup ratowniczych.

(akta kontroli tom III str. 252-253, 274-275, 323, tom IV str. 42-43, 133-134)

Analizowanie zdarzeń ratowniczych.

W KG PSP opracowano „Zasady analizowania zdarzeń dla jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej”⁵³.

Komendant Główny PSP w kontrolowanym okresie zlecił jednostkom podległym opracowanie 10 analiz ze zdarzeń.

Zlecone analizy dotyczyły:

- pożaru samochodów przy ul. Walerego Wróblewskiego 63 w Łodzi w dniu 20 stycznia 2023 r.,
- pożaru hali produkcyjnej w miejscowości Niwnica w dniu 31 maja 2023 r.,
- pożaru w budynku wielorodzinnym w Tarnowie, w dniu 31 maja 2023 r.,
- pożaru traw i nieużytków na terenie należącym do BPN w miejscowości Karpowice w dniu 12 czerwca 2023 r.,
- wypadku śmiertelnego funkcjonariusza PSP, do którego doszło podczas prowadzenia działań poszukiwawczych przez SGRW-N „Gdańsk”, w ramach wsparcia działań Policji w Gdyni w dniu 1 listopada 2023 r.;
- pożaru w DPS w Kielcach w dniu 11 grudnia 2023 r.,
- pożaru w DPS w miejscowości Majdan w dniu 12 stycznia 2024 r.,

⁵³ Zatwierdzone przez Komendanta Głównego PSP w listopadzie 2012 r.

- pożaru hali PM w miejscowości Kanin w dniu 3 marca 2024 r.,
- pożaru budynku handlowo-usługowego przy ul. Marywilskiej 44 w Warszawie w dniu 12 maja 2024 r.,
- pożaru pensjonatu opiekuńczo-rehabilitacyjnego „Nasz Dom” w Kielcach przy ul. Tobruckiej 19 w dniu 10 maja 2024 r.

Zgodnie z zasadami analizowania zdarzeń, każda analiza opracowana na zlecenie Komendanta Głównego PSP podlegała ocenie w Komendzie Głównej PSP. Na podstawie tej oceny podejmowana była decyzja o przekazaniu analizy do szkolenia i doskonalenia zawodowego w podległych jednostkach, a ewentualne uwagi przekazywane były do sporządzającego analizę. Obowiązek realizacji wniosków z analizy zdarzenia spoczywał na zatwierdzającym tę analizę. W przypadku ww. 10 analiz zatwierdzającymi byli właściwi miejscowo komendanci wojewódzcy PSP.

W KG PSP prowadzony był roczny monitoring procesu analitycznego realizowanego przez komendy wojewódzkie, powiatowe (miejskie) Państwowej Straży Pożarnej. Z ww. dokumentu wynikało, że jednostki organizacyjne PSP sporządziły w 2023 r. 1049⁵⁴ analiz działań ratowniczych, z tego 806 to analizy pożarów (76,8%), a 243 to analizy z miejscowych zagrożeń (23,2%). Najwięcej sumarycznie analiz działań ratowniczych sporządzono w województwach: kujawsko-pomorskim (115), mazowieckim (114) i warmińsko-mazurskim (96).

(akta kontroli tom II str. 227-343, tom V str. 599-600, 613-677)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Specjalistyczne grupy ratownicze PSP były objęte nadzorem Komendanta Głównego PSP. Podlegały one inspekcjom jako jednostki centralnego odvodu operacyjnego, a w wyniku inspekcji formułowano stosowne wnioski. Komendant Główny PSP uregulował zasady analizowania zdarzeń dla jednostek organizacyjnych PSP, a w KG PSP analizowano działania ratownicze. Wątpliwości NIK budzi przyjmowana w KG PSP do realizacji w ciągu roku liczba inspekcji SGR (jedynie cztery inspekcje) oraz brak analizy realizacji uwag i wniosków stwierdzonych podczas inspekcji.

Uwagi i wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK przedstawia następujące wnioski:

1. Podjęcie działań celem zapewnienia bieżącej aktualizacji Krajowego planu rozwoju sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego.
2. Dokonywanie bieżącej aktualizacji map obszarów chronionych.
3. Zapewnienie realizacji przez przewodniczących zespołów ds. poszczególnych dziedzin ratownictwa postanowień dotyczących przedkładania Komendantowi Głównemu PSP protokołów z posiedzeń zespołów oraz wymaganych sprawozdań i harmonogramów, stosownie do decyzji Komendanta Głównego PSP powołujących te zespoły.

Uwagi

NIK nie formułuje uwag.

III. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla Komendanta Głównego PSP, drugi do akt kontroli.

⁵⁴ 541-analiz skróconych, 508-analizy pełne sporządzone zgodnie z załącznikiem nr 12 do Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji KSRG.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK przysługuje Panu Komendantowi prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków sformułowanych w wystąpieniu pokontrolnym oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

Warszawa, 16 września 2024 r.

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli
Michał Jędrzejczyk
-//-

.....